4.1.3. Maturidilik

Görsel 3.9: "'...Rabbim! İlmimi arttır" de.' (Taha suresi, 114. ayet.)

Akaid konusunda Ebu Mansûr Muhammed bin Mahmud el-Maturidi'nin (öl. 333/944) görüşlerini benimseyenlerin oluşturduğu Ehlisünnet mezhebine Maturidiyye denilir.

İmam Maturidi yaklaşık 852 yılında Özbekistan'ın Semerkand şehrinin bir köyü olan Maturid'de doğmuştur. Hayatı hakkında fazla bilgi bulunmayan İmam Maturidi'nin eserleri incelendiğinde onun kelam, mezhepler tarihi, fıkıh usulü ve tefsir alanlarında otorite olduğu görülür. Ehlisünnet'in temel prensiplerini hem ayet ve hadis hem de akli delillerle savunmuş olan Maturidi özellikle Mutezile ve Şia'nın görüşlerini reddetmiştir. Hanefi mezhebine bağlı insanların bulunduğu bir çevrede yaşamış olan Maturidi'nin Te'vilâtü-'l-Kur'an ve Kitabu't-Tevhid isimli eserleri bize kadar ulaşabilmiştir. O, 944 yılında yine Semerkant'ta vefat etmiştir.

---

10 Eş'ârî, Dinin İnanç İlkeleri, C 2, s.124-125.
11 Yusuf Şevki Yavuz, "Eş'ariyye", TDV İslam Ansiklopedisi, C 11, s. 454.

Görsel 3.10: İmam Maturidi'nin türbesi Özbekistan'ın Semerkant şehrindedir.

Maturidilik ayet ve hadisle birlikte aklı da dinin anlaşılması için gerekli bir temel kabul etmiştir. Maturidiyye bazı konularda daha akılcı davrandığından Eşariye ile Mutezile arasında yer almış irade, kader, hüsün-kubuh, hikmet vb. konularda aklı önceleyen bir tutum sergilemiştir. İmam Maturidi, İmam Ebu Hanife'nin akaid konusunda koyduğu prensipleri açıklayıp geliştirdiği için Ebu Hanife'nin İmam Maturidi üzerinde ciddi bir etkisi vardır. İmam Maturidi'den sonra bu mezhebin gelişmesine Hakîm es-Semerkandî (öl. 342/953), Ebü'l-Yüsr el-Pezdevî (öl. 493/1100), Ebü'l-Muîn en-Nesefî (öl. 508/1115), Necmeddin Ömer en-Nesefî (öl. 537/1142), Nureddin es-Sabuni (öl. 580/1184), Kemaleddin ibni Hümam (öl. 861/1457) gibi âlimler ciddi katkılarda bulunmuştur. Maturidilik daha çok Türkiye, Balkanlar, Kafkasya, Orta Asya, Çin, Hindistan ve Pakistan'da yayılmıştır.

Maturidiliğin bazı görüşleri[12]:

- ✓ İman; dil ile ikrar, kalp ile tasdikten ibarettir.
- ✓ Amel imandan bir cüz değildir. Allah (cc) Kur'an'da bu ikisini ayrı kullanmıştır.
- ✓ İnsanın akıl yoluyla Allah'ın (cc) varlığına ulaşması mümkündür.
- ✓ Kur'an Allah'ın (cc) kelamıdır; kelam Allah'ın (cc) zatı ile beraber olan ezelî bir sıfattır. Ancak Kur'an harfleri ve sesleri sonradan yaratılmıştır.
- ✓ İnsanın fiillerini Allah (cc) yaratır, insan kesb eder. İnsan bütün fiillerinden sorumludur.
- ✓ Mürtekib-i kebire (büyük günah işleyen kimse) günahı helal saymadıkça dinden çıkmaz.
- ✓ Allah(cc), ahirette görülecektir. Fakat biz bunun keyfiyetini bilemeyiz.

İmam Maturidi'nin eserleri yanında Ebü'l-Muîn en-Nesefî'nin *Tebsiratü'l-Edille ve et-Temhîd li-Kavaidi't-Tevhid*; Nureddin es-Sabuni'nin *el-Bidâye fî Usûli'd-Dîn* ve Ömer en-Nesefî'nin *Akâidü'n-Nesefî* adlı eserleri Maturidiyye mezhebinin temel eserleri olarak sayılabilir.

12 A. Saim Kılavuz, Anahatlarıyla İslam Akâidi ve Kelam'a Giriş, s. 477-475; Şerafetin Gölcük – Süleyman Toprak, Kelam, s. 36-38; Muhiddin Bağçeci, Maturidiyye, Şamil İslam Ansiklopedisi, C 4, s.76-79.